

UTREDNING AV 5 DAGERS SKOLEUKE FOR SMÅSKOLETRINNET

Arkiv: 033 A20
Arkivsaksnr.: 20/217

Saksbehandler:
Stian Tørhaug

Vedlegg:

Eksempel organisering av skoledagen

Andre dokumenter i saken:

1. Møte i utvalg 1 - utredning av 5 dagers skoleuke for småskoletrinnet , datert 09.03.2020
2. Møte i utvalg 1 , datert 23.10.2020
3. Møte i utvalg 1 - utredning av 5-dagers skoleuke , datert 16.09.2020
4. Utredning av 5 dagers skoleuke for småskoletrinnet , datert 27.10.2020
5. Møte i utvalg 1 - utredning av 5 dagers skoleuke for småskoletrinnet , datert 10.08.2020
6. Møtereferat utvalg 1 24.08.2020 , datert 25.08.2020

Saksopplysninger:

Høsten 2016 ble en ny fag- og timefordeling iverksatt som følge av økt timetall i naturfag på barnetrinnet. Våren 2018 vedtok Stortinget en ny plikt til å gi intensiv opplæring til elever på 1.- 4. trinn som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning. Intensiv opplæring er en plikt for skolen, men gir ikke en korresponderende rettighet til eleven, og lovkravet var gjeldende fra skolestart høsten 2018.

Folldal kommune har ikke endret organiseringen av skoledagen etter at nye lovkrav ble innført. Skolen har ivaretatt lovkravet etter beste evne etter dagens organisering. Imidlertid ser man at en løsning med 5 skoledager også for de yngste elevene, vil være en god løsning som innfrir lovkravene, og tilrettelegger for et best mulig læringsmiljø for elevene.

I Stortingsmelding 21 *Lærelyst, tidlig innsats og kvalitet i skolen* vektlegges tidlig innsats. Kunnskap er nøkkelen til fremtiden, både for hvert enkelt menneske og for samfunnet som helhet. For at barn og unge skal ha lyst til å lære, være motiverte og oppleve mestring må alle som har en rolle i utdanningssystemet være preget av lærelyst. Tidlig innsats er avgjørende for å gi alle barn og unge en opplæring som rustet dem for fremtiden. Det er strengere krav til tidlig innsats. Tidlig innsats innebærer at barnehagene og skolene setter i verk tiltak for barn og elever med en gang det er behov, når som helst i barnehage- og skoleløpet.

I NOUen *Nye sjanser – bedre læring* (2019:3) tydeliggjøres det at spesialundervisningen settes inn sent. Man venter gjerne med tiltak, og den mest omfattende innsatsen kommer på de høyere klassetrinn. For en stor gruppe elever som i de første skoleårene har behov for særskilte tiltak, vil økt tidlig innsats være til stor hjelp og kunne gjøre dem i stand til, etter en tid, å fungere i den ordinære opplæringen. Det er langt flere gutter enn jenter som får spesialundervisning i grunnskolen. Blant de som sliter mest på skolen, særlig i lesing, er det også langt flere gutter.

En ny organisering av skoleuka/skoledagen vil være en endring som berører mange og vil påvirke flere forhold. Folldal kommune har derfor lagt opp til en utredning i utvalg 1, for å få belyst saken i forkant av kommunestyrebehandling.

Utvalg 1 ble derfor gitt følgende mandat:

Drøfte dagens ordning med 4 dagers skoleuke for 1. til og med 4.trinn opp mot en eventuell ny ordning med 5-dagers skoleuke. I drøftingen ønsker formannskapet at det bl.a. skal legges vekt på hensyn til pedagogikk, likestilling, rekruttering, økonomi/ressurser, barnets og familiens behov, reduserte stillinger, skoleskys og konsekvenser for SFO.

Rådmannen utnevner enhetsleder oppvekst, Stian Tørhaug, som sekretær for utvalget i dette arbeidet.

Utvalget legger fram saken for behandling i kommunestyret innen oktober 2020.

Historisk bakgrunn.

I Norge la enhetsskoletanken til grunn for utbygging av skolesystemet gjennom forrige århundre. Enhetsskolen hadde to dimensjoner: For det første skulle den omfatte alle elever, og på den måten gi et felles tilbud som skulle bidra til utjevning av geografiske og sosiale forskjeller. For det andre skulle de ulike nivåene i opplæringen henge sammen og bygge på hverandre, slik at fullført folkeskole åpnet for deltakelse i videre skolegang.

I 1997 startet 6-åringene på skolen og det ble det nødvendig med ny læreplan for hele grunnskolen. 6-åringene skulle få lære gjennom lek selv om de ble skolebarn, og det ble derfor satt av tid i fag- og timefordelingen til *frie aktiviteter* for de yngste elevene. På denne tiden hadde ikke Norge noe kvalitetssikringssystem for skolene.

Senere ble fag og timetallsfordelingen endret og det ble satt fokus på grunnleggende ferdigheter i lesing, regning og skriving jamfør Kunnskapsløftet i 2006.

Fag og timefordeling:

I grunnskolen gis timene som årstimer i løpet av hovedtrinn. Grunnskolen er delt i to hovedtrinn: barnetrinn (1.-7. trinn) og ungdomstrinnet (8.-10. trinn), og timene må fordeles på enkelttrinn lokalt. Elevene har opplæring i 38 uker per skoleår. Tabellen viser utvikling av timetallet fra 1997 til 2020, der timetallet for de yngste elevene er vesentlig utvidet både før og etter innføringen av Kunnskapsløftet i 2006.

Fag	1997 – L97			2020 - Fagfornyelsen		
	1.-.7.	8.-10.	Sum	1.-.7. trinn	8.-10.	Sum

	trinn	trinn			trinn	
Norsk	1126	399	1525	1372	398	1770
Matematikk	727	313	1040	888	313	1201
Naturfag	299	256	555	366	249	615
Samfunnsfag	356	285	641	385	249	634
KRLE	399	185	584	427	153	580
Engelsk	271	256	527	366	222	588
Fremmedspråk	-	228	228	-	222	222
Kroppsøving	370	228	598	478	223	701
Kunst og håndverk	456	171	627	477	146	623
Musikk	285	85	370	285	83	368
Mat og helse	114	85	199	114	83	197
Utdanningsvalg	-	-	-	-	110	110
Valgfag	-	-	-	-	171	171
Elevrådsarbeid	-	71	71	-	-	-
Fleksibel time	-	-	-	38	-	38
Fysisk aktivitet	-	-	-	76	-	76
Total	4403	2562	6966	5272	2622	7894

Fra 2000 til 2013 ble grunnskolens totale timetall utvidet fra 7153,5 timer til 7856 timer. Barnetrinnet har fått det meste av styrkingen. Norsk og matematikk er de fagene som har fått størst andel av økningen.

- Ungdomstrinnet fikk i 2012 en liten utvidelse fra 22,5 til 23 uketimer.
- I 2016 ble timetallet økt med en time naturfag per uke.
- Barnetrinnet har 11 fag, og der er det ingen valgmuligheter innenfor den ordinære strukturen.
- På ungdomstrinnet er det 13 fag med valgmuligheter innen 2. fremmedspråk og valgfag.
- Læreplanene i fellesfagene norsk, matematikk, engelsk, naturfag, samfunnsfag og kroppsøving er gjennomgående for hele grunnopplæringen.

Dagens ordning:

Det er viktig at vi får en grundig gjennomgang av dagens ordning. Den har vært uforandret siden innføring av Kunnskapsløftet. Det er mange perspektiver å vurdere med tanke på organisering av skoleuka. I denne utredningen vurderes 4 eller 5-dagers skoleuke ut ifra følgende perspektiver:

- Pedagogisk innhold
- Barnets og familiens behov
- Reduserte stillinger
- Ligestilling
- Sosial utjevning
- Økonomi og ressurser
- Skoleskyss
- Praktiske forhold knyttet til SFO

Dagens fag- og timefordeling ser slik ut:

Tabell 1 Ordinær fag- og timefordeling for elever på 1.-10.trinn skoleåret 2020-2021 (60 min enheter)

Fag/trinn	1.–4. trinn	5.–7. trinn	Sum	8.–10. trinn	Sum grunnskole
KRLE	427			153	580
Norsk	931	441	1372	398	1770
Matematikk	560	328	888	313	1201
Naturfag	187	179	366	249	615
Engelsk	138	228	366	222	588
Fremmedspråk / fordypning/arbeidslivsfag	0			222	222
Samfunnsfag	385			249	634
Kunst og håndverk	477			146	623
Musikk	285			83	368
Mat og helse	114			83	197
Kroppsøving	478			223	701
Valgfag3	0			171	171
Utdanningsvalg	0			110	110
Fleksibel time	38			0	38
Fysisk aktivitet	0	76	76	0	76
Samlet minstetimetall	5272			2622	7894

- Skoleeier kan omdisponere inntil 5 prosent av timetallet i fag til andre fag, jf. Opplæringsloven 2.1.1. Elevene har fremdeles rett til det samlede totale minstetimetallet. Det er opp til skoleeier å bestemme fordelingen av de fleksible timene på hvert enkelt årstrinn. Omdisponering av timer mellom fag kan likevel bare skje innenfor de enkelte hovedtrinn (1. – 4., 5. – 7. og 8. – 10.trinn).
- Timene i valgfag skal fordeles med 57 timer på hvert trinn

Minstetimetallet for elevene på 1. – 7.trinn er 5272 timer og opplæringen fordeles over 38 uker, jamfør skoleruta. Kommunen har undervisningsøkter på 45 minutter, og elevene skal da ha til sammen 7029 undervisningsøkter a 45 min for 1. – 7.trinn. Per i dag er timene fordelt slik at 1. -4. trinn har 24 uketimer a 45 min og 5. – 7. trinn har 30 uketimer a 45 min.

Kommunen har hjemmel for å fastsette antall skoledager og skoledagens lengde med tanke på tilstedeværelse og undervisningstid. Dette følger av opplæringsloven §2-2 – *Omfanget av grunnskoleopplæringa i tid.*

Per i dag er skoledagen organisert slik:

Trinn	Starttid	Sluttid	Fridag
1. og 2. trinn	08.45	14.30	Onsdag
3. og 4. trinn	08.45	14.30	Torsdag
5. – 7. trinn	08.45	14.30	Går alle dager
8. – 10. trinn	08.45	14.30	Går alle dager

Saksvurdering:

Pedagogisk innhold:

Målet med økningen av timetallet for 1. – 4. årstrinn har vært å styrke tilbudet for de yngste. Kommunen har plikt til å tilby intensiv opplæring for elever som henger etter i lesing, skriving eller regning.

I Stortingsmelding 21 (lærelyst, tidlig innsats og kvalitet i skolen), vektlegges tidlig innsats. Tidlig innsats er avgjørende for å gi alle barn og unge en opplæring som ruster dem for fremtiden, og ferdigheter de tilegner seg tidlig i livet vil ha betydning for læremuligheter senere i livet.

Resultater på de nasjonale prøvene i Folldal varierer, og størst er variasjonen for elever på 5. trinn. For 8. og 9. trinn er resultatene jevnere over år. Engelsk er det faget der resultatene er svakest.

Ordningen med en fridag i uka gir svært komprimerte skoledager. En fordeling av timene over 5 dager vil gi en jevnere fordeling av timene. Dette gir rom for lengre pauser, bedre tid til å se den enkelte elev, mer tid til lek, mindre stress for elever og ansatte og muligheter til å spre undervisning i fag over et større tidsrom.

Skolen vil få en større fleksibilitet i timeplanlegging og tilrettelegging dersom timene fordeles over 5 dager. Dette vil åpne for å kunne legge basisfagene til første del av dagen. Dette er erfaringsmessig for de fleste elevene den beste læringsøkten.

I henhold til opplæringsloven er kommunene forpliktet til å tilby leksehjelp. Per i dag er dette et tilbud til elever fra 5. – 10. trinn. En ordning med timene for 1. – 4. trinn fordelt over 5 dager vil gi rom for at leksehjelp kan legges inn som et tilbud i skoledagen. Kulturskoletilbud kan også legges inn i skoledagen der det er muligheter for det.

Barnets og familiens behov:

Et velbrukt argument for firedagers skoleuke for de yngste barna er at barna har behov for en fridag i uka for å «hente seg inn». Det foreligger imidlertid ingen forskningsresultater på at det er en sammenheng mellom en fridag i uka og læringsutbytte, men for mange kan det være godt med en dag fri i uka. I familier der barnet er hjemme sammen med foresatte kan det være en mulighet for fellesskap og andre aktiviteter. For noen elever kan 5 skoledager oppleves som tyngre enn 4 dager, men ved å fordele timene over 5 dager antar man at det vil være en god løsning.

Foreldre i full jobb er ofte avhengig av SFO på barnets fridag. Per i dag er det 36% av elevene i 1. og 2. kl. som har fast plass på SFO på fridagen, og 42% av elevene i 3. og 4.kl. I tillegg forekommer det kjøp av enkeltdager blant de som ikke har fast plass.

Med en femdagers skoleuke vil den tid som ikke er undervisningstid kunne fylles opp med SFO-tilbud, fysisk aktivitet, lek, leksehjelp, utvidet matfriminutt, leksehjelp og kulturskoletilbud.

Reduserte stillinger:

Kommunen har et mål om redusert bruk av deltidsstillinger, men per i dag er det mange kommunalt ansatte med deltidsstillinger. Enkelte kommunalt ansatte har redusert stilling for å være hjemme med barnet på fridagen. Mange ansatte i deltid gjør det mer krevende å planlegge for arbeidsgiver. Enkelte barn i barnehage har fridag på sammenfallende dag med skolen. Hvordan en 5-dagers skoleuke vil påvirke dette er vanskelig å vite eksakt.

Noen foreldre ønsker å jobbe deltid uansett, og det er viktig å legge til rette for at de som ønsker det får muligheten, selv om det kan skape utfordringer for arbeidsgiver.

Likestilling:

Kommunen bør legge til rette for at flere kvinner kan delta fullt ut i arbeidslivet. Barnepass er da en av flere faktorer det må legges til rette for. Per i dag er det et tilbud om SFO på barnets fridag, men det er et tilbud med en økonomisk kostnad. 5-dagers skoleuke vil kunne bidra til at flere kvinner deltar fullt i arbeidslivet, men det er vanskelig å si hvor stor innvirkning det vil ha. Imidlertid er det et viktig signal fra kommunen som arbeidsgiver at man legger til rette for individuelle valg, som gir mulighet for en utjevning mellom kjønnene.

Sosial utjevning:

Enkelte foresatte ønsker å være hjemme med egne barn på barnets fridag, og for de fleste kan det være en god løsning. For enkelte barn er det derimot ikke slik at dagens ordning bidrar til sosial utjevning. Forskning viser at opphold i barnehage og skole er sosialt utjevnende og stimulerende for barn. Dette gjelder spesielt for barn med minoritetsbakgrunn og barn med en sosialt utfordrende bakgrunn. 5- dagers skoleuke kan bidra til en sosial utjevning og gi alle barn et tilbud gjennom hele uka.

Økonomi/ressurser:

En endring fra 4 til 5 skoledager vil ikke gi økte driftsutgifter, da det kun er timeplanmessige endringer som må til. 5- dagers skoleuke vil innebære en dreining av ressursbruk og endret organisering, men oppgavene vil fortsatt løses innenfor dagens budsjettammer. Elevtallsutviklingen viser en betydelig nedgang i de kommende år. Dette vil påvirke økonomien for skolen, men en overgang til 5-dagers skoleuke vil ikke være fordyrende. For å imøtekomme fremtiden, og sikre et godt undervisningstilbud for elevene, er det i nærmeste fremtid naturlig å utrede overgang til fådeltskole.

Skoleskyss:

Jfr. Opplæringsloven § 13-4 er det fylkeskommune som er ansvarlig for skyss etter opplæringsloven kap. 7. Innlandstrafikk er selskapet som organiserer dette etter sammenslåingen av Hedmark og

Oppland. Etter sammenslåingen av fylkene er det behov for samkjøring av skysreglementene i de to tidligere fylkene. Det legges opp til en takst med stykkpris per reise og en kilometersats. Nye takster gjelder fra 01.01.21, men det vil være en harmoniseringsperiode på 5 år der takstene er ulike fra kommune til kommune. Sett i forhold til dagens kostnader for skoleskyss, vil en dag ekstra skoleskyss innebære en kostnad på 75 000,- per år.

En ordning med midtskyss enkelte dager vil forøvrig ikke være fordyrende for kommunen, da vi kun betaler samme takst, men kan gå på bekostning av andre rutetilbud i distriktet. Samtidig vil en ordning med midtskyss ikke bidra til at leksehjelp, mer lek og fysisk aktivitet kan legges inn som et tilbud til alle i løpet av skoledagen. Det anbefales derfor at de ytre rammene for skoledagen opprettholdes.

SFO:

Per i dag er det tilbud om heldag på elevenes ukentlige fridager. 5 kortere skoledager vil kunne medføre økt behov for gratis SFO mens elevene venter på bussen. Hvordan bortfall av heldag vil påvirke behov og inntekter for SFO er uvisst, da det må sees i sammenheng med behovet for SFO før og etter skoletid, og den totale størrelsen på barnets plass. I dag er det tilbud om hel plass (over 15 timer per uke), deltids plass (10 – 15 timer per uke) og mini-plass (inntil 10 timer per uke).

SFO-tilbudet før og etter skoletid vil følge dagens åpningstider, med starttid kl. 07.00 og sluttid kl. 16.30. En endring i SFO-tilbudet der heldagen forsvinner vil medføre et behov for revidering av vedtektene for SFO. En endring i skoledagsorganiseringen fra 4 til 5 dager vil resultere i endret SFO tilbud, noe som igjen vil kreve oppdatering av vedtektene for SFO.

Høsten 2021 vil forøvrig en nasjonal rammeplan for SFO trå i kraft. Målet med å utarbeide en nasjonal rammeplan er å få en mer likeverdig skolefritidsordning i hele landet. Samtidig sørger man for at det lokale handlingsrommet, egenarten og tradisjonene også er ivarettatt. Rammeplanen skal legge til rette for lek, kultur og fritidsaktiviteter, i tillegg til å gi barna omsorg og tilsyn. Barn med nedsatt funksjonsevne skal få gode utviklingsvilkår.

Oppsummering:

Ut fra pedagogiske hensyn oppfattes en ordning der skoleuka komprimeres på færrest mulig dager som lite gunstig. Det anses som viktig at elevene får mulighet til å komme på skolen daglig og arbeide med lærestoffet alle fem skoledagene.

En 5-dagers skoleuke vil gjøre at dagene blir mindre kompakte og det vil gi mindre stress for både elever og ansatte. Det vil gi mer tid til lek og fysisk aktivitet, lengre pauser, jevnere fordeling av fag gjennom skoleuka og muligheter for leksehjelp og kulturskoletilbud i skoledagen. Det vil også gjøre det enklere å ivareta lovkravene om intensiv opplæring i lesing, skriving eller regning for elever som står i fare for å bli hengende etter. Vedlagte eksempel som viser hvordan skoledagen kan organiseres, innebærer at man oppfyller intensjonene om en bedre spredning av fagtimer, mer tid til lek, lengre pauser og leksehjelp i skoledagen.

Utvalget anser det som viktig at en ordning med 5-dagers skoleuke blir evaluert etter ett års utprøving, der berørte parter får anledning til å uttale seg om hvordan ordningen fungerer.

Dersom kommunestyret nå vedtar en ordning med 5-dagers skoleuke for 1. – 4. trinn fra høsten 2021, gir det skolen tid til å finne gode og praktiske løsninger for organiseringen i forkant av skolestart høsten 2021.

Vedtaketts konsekvenser for klima og miljø:

Ingen betydning. Skolebussene kjører daglig, slik at det ikke medfører økt busstrafikk. Vedtaket kan føre til mindre kjøring med privatbiler for levering og henting på SFO da heldagstilbud SFO forsvinner. Men hvordan dette vil påvirke antall elever som blir kjørt til og fra SFO før og etter skoletid er uvisst, da det avhenger av antall elever som benytter seg av tilbudet.

Utvalgets innstilling til kommunestyret:

1. Alle elever ved Follidal skole får sitt undervisningstilbud organisert over 5 ukedager.
2. Tilbudet for 1. – 4. trinn organiseres slik at det blir tilbud om leksehjelp, samt at deler av kulturskoletilbudet legges innenfor skoledagen.
3. Omorganiseringen gjøres innenfor de eksisterende økonomiske rammer fra skolestart høsten 2021.
4. Ordningen gjennomføres som en prøveordning for skoleåret 2021/2022, og evalueres våren 2022, før det legges fram for kommunestyret for endelig vedtak.